

Een preventieve (gezins)aanpak van laaggeletterdheid

13 september 2022

Introductie

Gerlinde Podt

Regiomanager

Themagroep Preventie

Huisregels

Iedereen zet zijn of haar camera en microfoon uit.

De webinar wordt opgenomen.

Heb je een vraag? Zet deze in de chat.

Welkom!

Voorstellen

Monique Daal

moniquedaal@lezenenschrijven.nl

Tijske de Zeeuw

tijskedezeeuw@lezenenschrijven.nl

Wat hoop je vandaag te leren?

Mentimeter: wolk

Welke beleidsterreinen heb je in je portefeuille?

Mentimeter: staafdiagram (meerdere antwoorden invullen is mogelijk)

- WEB/volwasseneneducatie
- onderwijs
- jeugd
- cultuur / accounthouderschap bibliotheken
- anders

Programma

- 1. Feiten en cijfers over laaggeletterdheid en intergenerationele overdracht**
- 2. Behoeftetepeiling onder ambtenaren over preventie**
 - Samenhang in beleid met onderwijs en VVE – *Welke partners moet ik betrekken?*
 - Effectieve interventies en aanpakken – *Wat werkt en wat niet?*
 - Ouderbetrokkenheid – *Hoe bereiken we laaggeletterde ouders?*
- 3. Uitgelicht: Voor jou en je kind!**

Laaggeletterdheid

Feiten en cijfers

Wat is laaggeletterdheid?

Geletterdheid gaat om het kunnen toepassen van basisvaardigheden in het dagelijks leven en in werksituaties.

Iemand is laaggeletterd als zijn of haar taal- en/of rekenniveau niet voldoende is om mee te doen in de samenleving. Dit niveau is door de overheid gesteld op **niveau 2F**.

Een laaggeletterde \neq analfabeet

Hoeveel mensen in Nederland hebben moeite met lezen, schrijven en/of rekenen?

- A. 250.000
- B. 500.000
- C. 1.200.000
- D. 2.500.000

Hoeveel mensen in Nederland hebben moeite met lezen, schrijven en/of rekenen?

Antwoord

- A. 250.000
- B. 500.000
- C. 1.200.000
- D. 2.500.000**

Voor welk gedeelte van de laaggeletterden is Nederlands de moedertaal?

- A. Minder dan een kwart
- B. Minder dan de helft
- C. Meer dan de helft
- D. Driekwart

Voor welk gedeelte van de laaggeletterden is Nederlands de moedertaal?

Antwoord

- A. Minder dan een kwart
- B. Minder dan de helft
- C. Meer dan de helft**
- D. Driekwart

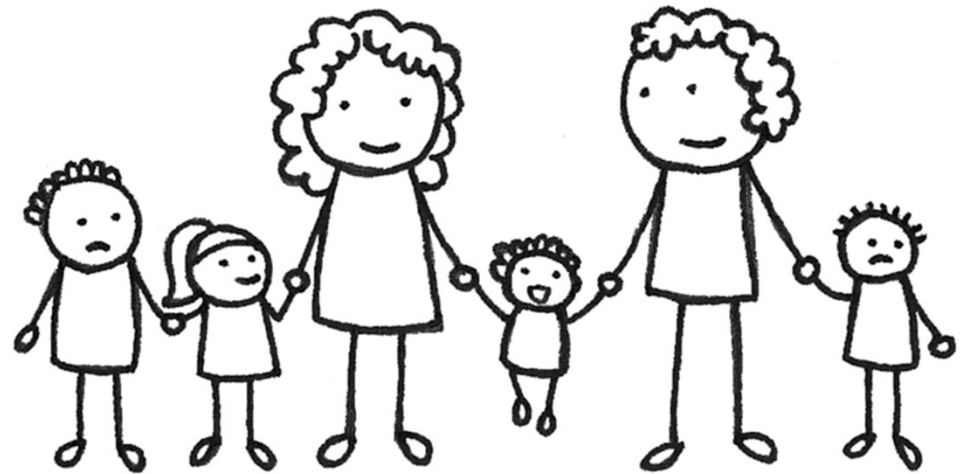
Wat betekent het voor kinderen als ouders laaggeletterdheid zijn?

Feiten en cijfers

Hoeveel ouders met schoolgaande kinderen in Nederland zijn laaggeletterd?

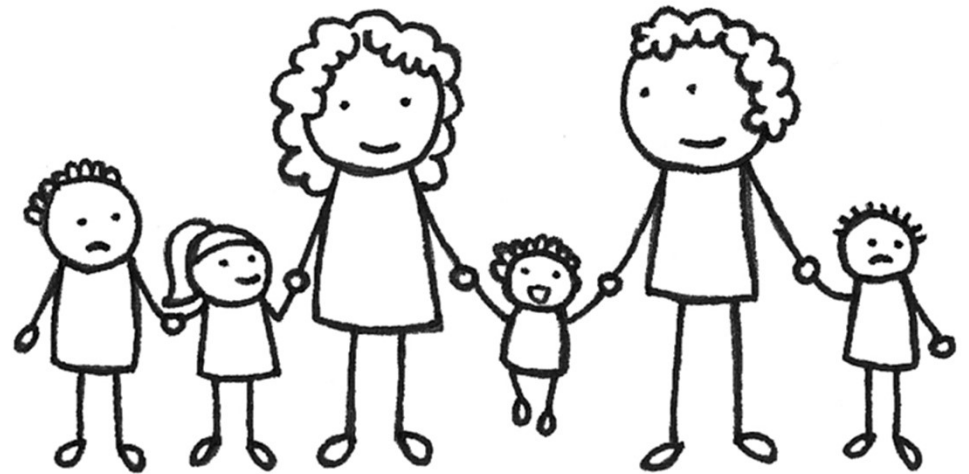
- A. 1 op de 900
- B. 1 op de 90
- C. 1 op de 9

Hoeveel ouders met schoolgaande kinderen in Nederland zijn laaggeletterd?

Antwoord

- A. 1 op de 900
- B. 1 op de 90
- C. 1 op de 9**

Als beide ouders laagopgeleid zijn, heeft een kind een grotere kans om later laaggeletterd te worden.

Hoeveel groter is deze kans?

- A. Tweemaal
- B. Driemaal
- C. Viermaal

Als beide ouders laagopgeleid zijn, heeft een kind een grotere kans om later laaggeletterd te worden.

Hoeveel groter is deze kans?

Antwoord

A. Tweemaal

B. Driemaal

C. Viermaal

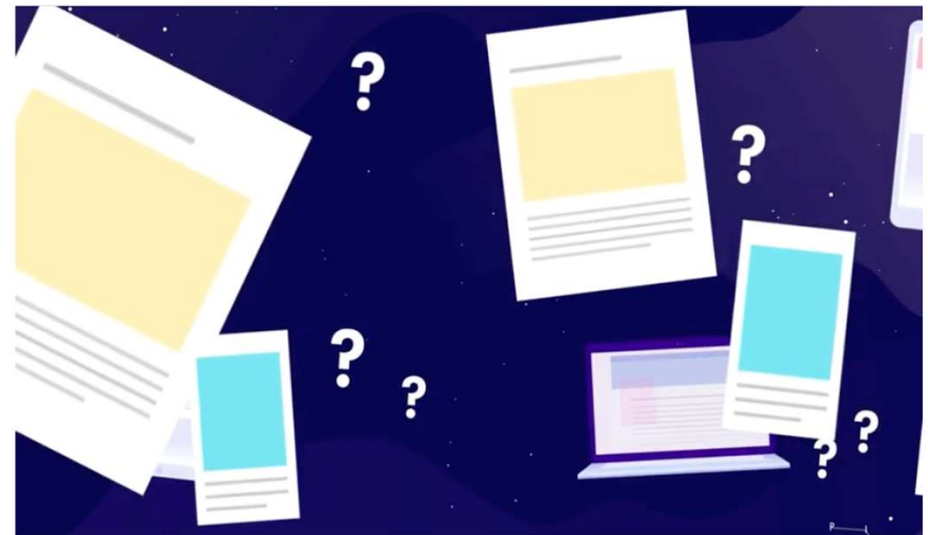

Wat zijn de gevolgen van intergenerationale overdracht?

Een kwart van onze 15-jarigen loopt risico op laaggeletterdheid

Een kwart van de 15-jarigen loopt risico op laaggeletterdheid. Leerlingen hebben vooral moeite met het begrijpen en evalueren van teksten. De gevolgen hiervan zie je in onze animatie.

PISA, 2018

[Video: Een kwart van onze 15-jarigen loopt risico op laaggeletterdheid](#)

Wat zijn de oorzaken van intergenerationale overdracht van laaggeletterdheid?

Thuisituatie	Taalarme (thuis)omgeving, anderstalige ouders, vroeg werken, weinig opleiding
Onderwijs	Onvoldoende begeleiding, begrijpend lezen, gebrek aan taalontwikkeland onderwijs, onvoldoende aansluiten op belevingswereld kinderen/jongeren
Individuele factoren	Leer-, concentratie-, gedragsproblemen, dyslexie

Behoeftepeiling gemeenten door LES

1. Hoe breng ik samenhang in de aanpak laaggeletterdheid in relatie met de voor- en vroegschoolse educatie en het onderwijs?
2. Wat zijn de bewezen effectieve interventies en aanpakken op het gebied van preventie?
3. Hoe kunnen we deze ouders bereiken en de ouderbetrokkenheid vergroten?

1. Samenhang in de aanpak

Mentimeter: Welke partners nodig je uit bij een preventieve aanpak?

Antwoorden in een wolk

Gemeentelijke Gezinsaanpak Laaggeletterdheid (GGG)

KB } nationale
bibliotheek

Doelstelling GGG

Het op gemeenteniveau doorbreken van de cyclus van laaggeletterdheid door de regierol van gemeenten te versterken en de verbindende rol van bibliotheken verder vorm te geven.

Gemeentelijke Gezinsaanpak Laaggeletterdheid

Wat houdt een gemeentelijke gezinsaanpak geletterdheid in?

Gemeenten zijn in staat het lokale samenwerkingsnetwerk te activeren en de regie te voeren op de gezinsaanpak.

Fasering project GGG

- **Voorbereidende fase:** Q4 2020 t/m Q1 2021
- **Ontwikkelfase:** Q2 2021 t/m Q1 2022
- **Pilotfase:** Q3 2022 t/m Q2 2023
- **Uitrolfase:** Q3 2023 t/m Q4 2024

Onderzoek naar de koppeling tussen onderwijs/ VVE en volwasseneducatie/ taalnetwerk

Probleemstelling:

De VVE is vanuit het perspectief van Stichting Lezen en Schrijven een enorme vindplaats voor laaggeletterde ouders die vooralsnog onvoldoende benut wordt door betrokken partners om deze ouders door te begeleiden naar een passend aanbod om hun eigen basisvaardigheden te versterken.

Laaggeletterde ouders in de Voor- en Vroegschoolse educatie (jan. 2020)

Oplossingsrichting

Lange adem, maatwerk, kennisbasis opbouwen

- Geen nieuwe programma's ontwikkelen
- Langdurige samenwerking en lange adem
- Experimenteren en differentiëren
- Extra aandacht voor ouders met de minste opleiding en geletterdheid
- Veel aandacht voor professionalisering

2. Effectieve interventies en aanpakken

Wat werkt en wat niet?

- ✓ Opbouwen van duurzame en gelijkwaardige samenwerking met ouders

- ✓ Een integrale en intensieve aanpak waarbij de invloed van de taalomgeving thuis wordt erkend
 - Verrijken van de ouder-kind-interacties in de thuissituatie
 - Investeren in mondelinge taalvaardigheid van jonge kinderen
 - Deskundigheid van professionals vergroten in het aansluiten op laagtaalvaardige ouders

Ouderbetrokkenheid

Lusse, 2015

dimensie	definitie	plaats	wie van school	effect op schoolsucces
ouder participatie (gericht op klas of school)	ouders nemen actief deel aan activiteiten op school, door het leveren van hand- en spandiensten aan de school of door te participeren in de medezeggenschapsraad of ouderraad	op school of bij uitstapjes	wisselend	niet aangetoond
thuisbetrokkenheid	ouders hebben een positieve houding tegenover school en ondersteunen de leer- en loopbaanontwikkeling van hun kind	thuis	n.v.t.	√
samenwerking tussen school en ouders (gericht op het eigen kind)	school en ouders werken samen aan het leren door en opvoeden van de leerling, thuis en op school	in de klas, thuis, via telefoon of email	leerkracht, mentor, studieloopbaanbegeleider	√
ondersteuning van ouders	school biedt ouders extra activiteiten ter versterking en/of verdieping van opvoedingskracht en thuisbetrokkenheid	in de ouderkamer, bij een themabijeenkomst	medewerker ouderbetrokkenheid, oudercontactp ersoon	onvoldoende bekend

Wat zien we hier?

Wat kunnen laaggeletterde ouders dan wel doen om de taalontwikkeling van hun kind te stimuleren?

- **Samen praten en spelen** met hun kind
- **Vertrouwen** hebben in en **trots** zijn op hun kind
- Een **bemoedigende, bevestigende houding** hebben naar hun kind
- De **autonomie**, het **zelfvertrouwen** en de **motivatie** van het kind stimuleren
- School belangrijk vinden en **positief spreken** over de school en de leraar van het kind
- **Interesse** tonen en praten over wat hun kind op school **meemaakt en leert**
- **Hoge** (maar ook **realistische**) **verwachtingen** hebben en deze communiceren
- Een **goede leeromgeving creëren** en de **wereld** van hun kind **helpen vergroten**
- **Leerstrategieën** bespreken
- Het kind **helpen organiseren** (plannen van huiswerk, op tijd naar school e.d.)

Drie voorwaarden voor taalstimulerende interactie

- Sensitieve ondersteuning
- Kwantiteit van taalgebruik
- Kwaliteit van taalgebruik

Weinig kennis over hoe leraren effectief kunnen samenwerken met laagopgeleide ouders ter ondersteuning van de taalontwikkeling van kinderen

Thuis in Taal

Van der Pluijm, 2020

Fase	Stap
Realiseer partnerschapsrelaties	1. Verken de taalomgeving thuis van kinderen
	2. Betrek ouders en collega's in procedures om partnerschappen aan te gaan ter ondersteuning van de taalontwikkeling van kinderen
	3. Bouw wederkerige relaties op met alle ouders
Implementeer interventie activiteiten	4. Organiseer wekelijks ouder-kind activiteiten in de klas, passend bij de behoeften en mogelijkheden van laagopgeleide ouders (met gebruik van Stap 1-3)
Stimuleer de taalontwikkeling	5. Stimuleer rolontwikkeling bij ouders
	6. Geef prioriteit aan het gebruik van taal
	7. Breid de taal van kinderen uit

+ Reflectie

Resultaten Aanpak Thuis in Taal

- Leraren kunnen deze aanpak goed leren toepassen en ervaren deze aanvulling als waardevol.
- Groei deelname van ouders en verbale interactie tussen laagopgeleide ouders en kinderen tijdens ouder-kind activiteiten.
- Groei van het aantal taalactiviteiten thuis bij laagstopgeleide ouders.

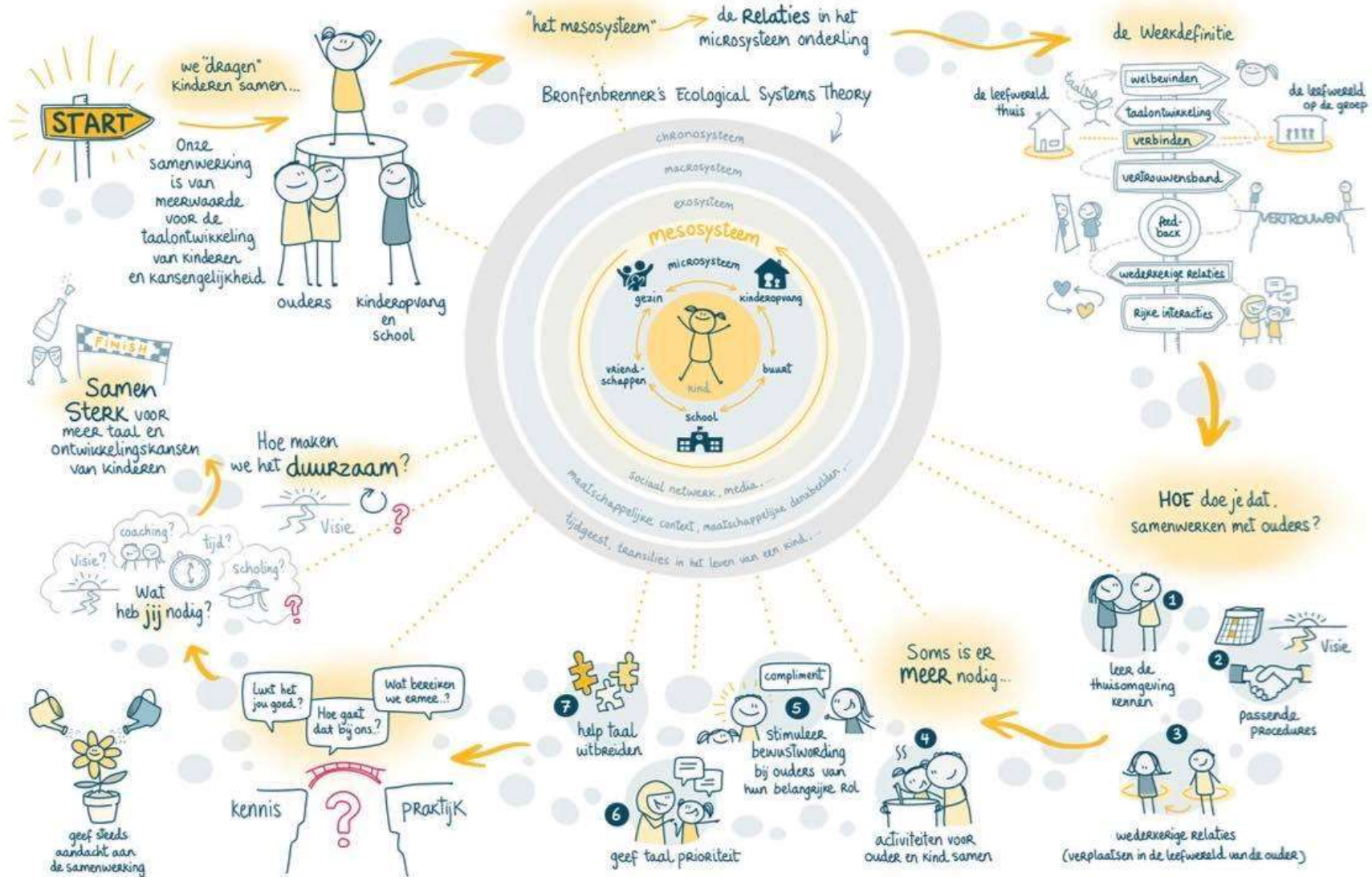

3. Ouderbetrokkenheid

Hoe bereiken we laaggeletterde ouders?

Knelpunten genoemd in onderzoek	Implicatie voor de praktijk/ rol professionals	Implicatie voor beleid/ rol gemeente
Herkennen van laaggeletterdheid	Leer de taalsituatie thuis kennen	Ken de cijfers en data van je doelgroep in jouw regio*
Opbouwen van een wederkerige relatie	Verplaats je in de leefwereld van ouders en maak tijd vanuit een gezamenlijke visie	Formuleer beleid op het samenwerken met ouders
Aanbod sluit onvoldoende aan bij deze groep ouders	Onderzoek de behoefte en leervragen	Faciliteer samenwerking en afstemming, maak keuzes in het gesubsidieerd aanbod
Kennis bij professionals	Investeer in coaching on the job	Inspireren en kennisdelen werkveld

Uitgelicht

Voor jou en je kind

Voor jou en je kind

Thematisch materiaal voor ouders rond
ouderbetrokkenheid en taalstimulering 2-5 jaar en
6-12 jaar

Onderzoekspilot 2022 - 2024: verbeteren
ondersteuning in de uitvoeringspraktijk

Ontwerpgerichte aanpak samen met professionals
en eindgebruikers

Externe validatie

Voor jou en je kind

- Thematisch materiaal voor ouders rond ouderbetrokkenheid en taalstimulering 2-5 jaar en 6-12 jaar
- Onderzoekspilot 2022 - 2024: verbeteren ondersteuning in de uitvoeringspraktijk
- Ontwerpgerichte aanpak samen met professionals en eindgebruikers
- Externe validatie

Onderzoekspilot Voor jou en je kind!

Planning

Spoor 1: Ontwerpen en uittesten van de interventie

Sept - Dec 2022

- Uitvraag huidige praktijk
- Literatuurstudie voor wetenschappelijke onderbouwing

Jan – Aug 2023

- Kleinschalige pilot m.b.v. Changelabs (ontwerpgericht onderzoek)

Spoor 2: Verfijning van de interventie en effectmeting

Sept – Dec 2023: Verwerken opbrengst pilot en verfijnen interventie

Jan – Dec 2024: Effectstudie (grootschaliger experiment)

Spoor 3: Landelijke borging (parallel aan spoor 1 en 2)

2023 / 2024: Kennisdeling, training, kwaliteitsbewaking

Interesse?

Projectteam

Monique Daal: moniquedaal@lezenenschrijven.nl

Nina Spanjer: ninaspnjer@lezenenschrijven.nl

Grethe van 't Foort: grethevantfoort@lezenenschrijven.nl

**Bedankt voor uw aandacht
en veel succes!**

